

УДК 930.2(477):94(477.8):329.73(092)
DOI: 10.24919/2312-2595.5/47.217786

Світлана ЛІСІНА

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка», вул. Степана Бандери, 12, м. Львів, Україна, індекс 79000 (svitiva@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2929-2652>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/Q-9517-2017>

Scopus ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57200319232>

Бібліографічний опис статті: Лісіна, С. (2020). Теорія творення повстансько-партизанського визвольного війська у військово-історичних працях членів ОУН. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 5/47, 335–351. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.5/47.217786>.

ТЕОРІЯ ТВОРЕННЯ ПОВСТАНСЬКО-ПАРТИЗАНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ВІЙСЬКА У ВІЙСЬКОВО-ІСТОРИЧНИХ ПРАЦЯХ ЧЛЕНІВ ОУН

Анотація. *Мета дослідження* – вивчення теоретичних праць діячів ОУН щодо творення повстансько-партизанського визвольного війська, які не втратили значення для розбудови сучасної України та реформування її Збройних Сил. **Методологія дослідження** опирається на принципи історизму та синтезу порівняльного й проблемно-хронологічного методів дослідження праць військовиків ОУН з питань творення українського війська. **Наукова новизна** полягає у здійсненні однієї з перших спроб комплексного дослідження пропагандистських та публіцистичних матеріалів ОУН щодо військово-організаційної діяльності, що дає змогу з'ясувати роль військових діячів Організації у становленні та розвитку основних її засад напередодні Другої світової війни. **Висновки.** На основі відповідних фондів Державного архіву Львів-

© Світлана Лісіна, 2020

ISSN 2312-2595 (Print) ISSN 2664-3715 (Online)

ської області (ДАЛО), літератури мемуарного характеру, націоналістичних газет і журналів, а також фундаментальних монографій та дисертацій висвітлено роль провідників ОУН Є. Коновальця, М. Колодзінського, О. Гасина, Р. Ярого, З. Коссака щодо творення визвольного війська у військово-історичних та військово-теоретичних працях. Основні матеріали, в яких розглянуто питання майбутньої війни, тактики і стратегії українських націоналістів, воєнної доктрини та військового вишколу підготували: М. Колодзінський – «Українська воєнна доктрина», З. Косак – «44 правила життя українського націоналіста», Р. Ярій – «Військове виховання молоді», Є. Коновалець – «Військова справа», «Військовий вишкіл». Творчі здобутки військових діячів ОУН відзначалися широким діапазоном і глибиною мислення, високим професіоналізмом. Усі навчальні та теоретичні напрацювання військовиків ОУН є джерелом до вивчення військово-історичної думки про діяльність націоналістичної організації 1929–1939 рр. Ця спадщина може бути використана у ще незавершених державотворчих процесах сучасної України, реформуванні Збройних Сил держави, перспективі входження нашої країни до загальноєвропейських структур та НАТО.

Ключові слова: військова діяльність ОУН; військова доктрина; теорія повстансько-партизанського війська; військовий вишкіл; праці діячів ОУН.

Svitlana LISINA

PhD (History), Associate Professor, Department of Social Communication and Information Activities, Lviv Polytechnic National University, 12 Stepan Bandera Str., Lviv, Ukraine, postal code 79000 (svitliva@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2929-2652>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/Q-9517-2017>

Scopus ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57200319232>

To cite this article: Lisina, S. (2020). Teoriia tvorennia povstansko-partyzanskoho vyzvolnoho viiska u viiskovo-istorychnykh pratsiakh chleniv OUN [Theory of creation of the insurgent-guerrilla liberation army in the military-historical works of OUN members]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istoriiia – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 5/47, 335–351. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.5/47.217786> [in Ukrainian].

**THEORY OF CREATION
OF THE INSURGENT-GUERRILLA LIBERATION ARMY
IN THE MILITARY-HISTORICAL WORKS
OF OUN MEMBERS**

***Summary.** The purpose of this research is to study the theoretical works of OUN activists on the creation of an insurgent-guerrilla liberation army, which have not lost their significance for the development of modern Ukraine and the reforming of its Armed Forces. The research methodology is based on the principles of historicism and the synthesis of comparative and problem-chronological methods of researching the works of OUN soldiers on the creation of the Ukrainian army. The scientific novelty lies in the implementation of one of the first attempts at a comprehensive study of OUN propaganda and journalistic materials on military-organizational activities, which clarifies the role of the Organization's military figures in the formation and development of its basic principles on the eve of World War II. **Conclusions.** On the basis of the relevant funds of the State Archive of Lviv Region (SALR), memoirs, nationalist newspapers and magazines, fundamental monographs and dissertations, the role of OUN leaders E. Konovalets, M. Kolodzinskyi, O. Gasyn, R. Yaryi, Z. Kossak is covered on the creation of the liberation army in military-historical and military-theoretical works. The main materials, which consider the issues of the coming war, tactics and strategy of Ukrainian nationalists, military doctrine and military training were prepared by: M. Kolodzinskyi – "Ukrainian military doctrine", Z. Kossak – "44 rules of life of the Ukrainian nationalist", R. Yaryi – "Military education of youth", E. Konovalets – "Military Affairs", "Military Training". The creative achievements of OUN military figures were marked by a wide range and depth of thinking, high professionalism. All educational and theoretical developments of OUN soldiers are a source for studying the military-historical thought about the activities of the nationalist organization of 1929–1939. This legacy can be used in the not yet completed state-building processes of modern Ukraine, the reforming of the Armed Forces of the state, the prospect of our country's accession to European structures and NATO.*

***Key words:** OUN military activity; military doctrine; theory of insurgent guerrilla army; military training; works of OUN figures.*

Організація Українських Націоналістів (ОУН) створювалася у час, коли в українському політикумі відчувалася гіркота поразки

визвольних змагань 1917–1921 рр. Відслідковуючи діяльність ОУН як військово-політичної сили, можемо стверджувати, що у визвольній боротьбі перемагають не вдалі політичні програми чи статuti, а люди, члени Організації, які послідовно реалізували її програмну платформу. Тому пріоритетом військово-організаційної діяльності ОУН була підготовка військово-вишкolenих кадрів та розробка теорії творення повстансько-партизанського визвольного війська. Тому і сьогодні ідеї віри у власні сили, пріоритет загально-національних інтересів та свободи людини є актуальними. Адже певні загрози як зовнішнього так і внутрішнього характеру не сприяють безпеці країни, її територіальній цілісності, економічному процвітання та покращанню добробуту її громадян.

Постановка проблеми. Проведений історіографічний аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури, в тому числі офіційних документів ОУН та праць її лідерів, свідчить про певну прогалину в характеристиці питань військово-організаційної діяльності, яка штучно формувалась протягом десятиліть. Більшість дослідників, перебуваючи, в певній мірі, в полоні колишніх стереотипів, не завжди посилаються на офіційні документи ОУН, не говорячи вже про праці її діячів. І тільки завдяки доступу до закритих раніше архівосховищ, опрацювання інтелектуальної спадщини фундаторів українського націоналізму, з'явився інтерес до об'єктивного та неупередженого вивчення окремих аспектів цієї теми. Основне ж завдання дослідження передбачає показати цінність військово-теоретичних напрацювань чільних діячів ОУН з проблем військової справи та організаційно-бойової діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До джерельної бази дослідження увійшли історіографічні джерела, наукові та публіцистичні праці фундаторів стратегії національного визвольного війська (Є. Коновальця, М. Колодзінського, Р. Ярого, О. Гасина, З. Коссака та ін.), мемуаристика, збірники матеріалів конференцій ОУН, постанови та резолюцій Установчого Конгресу й Великого Збору ОУН, бюлетені, вісники, періодичні та інформаційні матеріали української еміграції. Низка проблем, які більшою чи меншою мірою стосуються тематики цього дослідження висвітлені у працях І. Гавриліва, А. Кентія, М. Вегеша, М. Посівнича, В. Фатули та інших. Питанням творення ОУН та її діяльності в

міжвоєнний період присвячені дисертаційні роботи В. Виздрика, І. Гаврилів, М. Посівнича, Ю. Юрика. Таким чином зазначені праці висвітлюють окремі аспекти проблеми, не розглядаючи факторів військового та бойового духу ОУН, що прописані в теоретичних і публіцистичних творах військовиків ОУН, і які спроможні об'єднати український народ в боротьбі за Українську Соборну Самостійну державу.

Мета статті – оцінити теоретичні праці діячів ОУН щодо творення повстансько-партизанського визвольного війська, які не втратили значення для розбудови сучасної України та реформування її Збройних Сил.

Виклад основного матеріалу. Тисячолітні історії держав свідчать, що їх існування залежало від наявності боєздатних збройних сил. Тому військову діяльність ОУН потрібно розглядати у контексті персоналій військовиків і їх творчого наукового та публіцистичного доробку. Серед тих, хто брав участь у військово-історичних та військово-теоретичних розробках і дослідженнях, були члени Проводу Українських Націоналістів (далі – ПУНУ), а також члени військової референтури Крайової Екзекутиви ОУН (КЕ ОУН) на Західних Українських Землях (ЗУЗ).

Керуючись переконанням, що національне повстання (революцію) можна підготувати лише революційними методами, чільне місце у реалізації воєнної доктрини ОУН посідали терористичні акти (атентати). У період 1930–1932 рр. Українська Військова Організація (УВО)-ОУН проводить активну терористичну діяльність. 29 серпня 1931 р. у Трускавці вбито колишнього начальника східного відділу МЗС Польщі, посла сейму Т. Голуфка (Козоріс, 1932, с. 28). 22 березня 1932 р. бойовик Ю. Березинський у Львові розстріляв комісара львівської політичної поліції Е. Чеховського за жорстоке поводження із в'язнями (Дужий, 1997, с. 69). Проведено п'ять гучних експропріаційних актів: під селищем Бібрка в липні 1930 р., під Бірчею 31 липня 1931 р., під Печеніжином 31 липня 1931 р., напад на пошту у Трускавці та польський «Банк Людови» у Бориславі 31 липня 1931 р. (Дужий, 1997, с. 38–40).

З метою згуртування українського суспільства КЕ широко почала застосовувати так звані експропріаційні, протестаційні та саботажні акції. Листівки ОУН закликали українців підтримувати ці акції як дієвий засіб у боротьбі з окупантом: «Страйками,

бойкотами... потрясеш основами їх панування. Вогнем і мечем, збройною боротьбою переможеш остаточно плюгаве займаницьке кодро» (ДАЛО, ф. 121, оп. 3, спр. 803, арк. 2).

У момент формування держави Карпатська Україна прихильники революційної концепції взялися енергійно до творення Карпатської Січі на чолі зі штабом підполковника М. Колодзінського (Бердій, 1992, с. 422). **Колодзінський Михайло** – «Кум», М. Буджак, «Бурун», «Мішко», «Гузар» – народився 26 липня 1902 р. в селі Поточиська Городенківського повіту. Вчився у м. Станіслав (м. Івано-Франківськ) в українській гімназії, а далі – в Коломиї. Колодзінський багато читав з військової справи та збирав власну поважну військову бібліотеку (Дад, 1952, с. 10).

Як керівник військової референтури, М. Колодзінський організує гурток українських підстаршин, дописує до офіційних органів ОУН на фахові теми. За реферат, що був вміщений у «Розбудові нації» на тему військового виховання, його було засуджено на рік ув'язнення (1932) (Мірчук, 1968, с. 288). Колодзінський отримав звинувачення у «державній зраді», бо, як член ОУН, проголосив в Академічному домі доповідь на тему «Націоналісти і військове виховання». Також під псевдо М. Буджак видав брошуру «Польське повстання 1863», з метою заохочення українців до революційної боротьби проти Польщі. В еміграції полковник продовжує підвищення військового фаху – в Мілані проходить військовий вишкіл, а далі й сам проводить заняття з партизанської тактики в таборі хорватських усташів. У Нідерландах він завершує військовий вишкіл у полковника В. Колодзінського, який високо оцінив неабиякі здібності свого учня (Рог, 2004, с. 9).

З весни 1938 р. як командувач Штабу «Збройних Сил Карпатської України», М. Колодзінський керує операціями проти мадярів на хустському та іршавському фронтах. Але 18 березня 1939 р. М. Колодзінський потрапив у полон, де біля Солотвино разом з товаришами був розстріляний без суду і слідства.

Та завдяки своїм працям з військової теорії та історії українського війська, М. Колодзінський вважався одним із талановитих військових теоретиків того часу (Вегеш, 1993, с. 955). Праці: «Полковник Іван Богун», «Воєнне значення і стратегічне положення Закарпаття», «Боротьба італійців за незалежність і собор-

ність», «Партизанська війна» (зберігся рукопис біля 115 сторінок), і, звичайно ж, «Українська воєнна доктрина» в трьох частинах (надруковано тільки першу), вже у 30-х рр. створили ім'я М. Колодзінському серед військових фахівців Європи. Особливої уваги заслуговує «Українська воєнна доктрина», де автор розглядає питання війни і воєнної доктрини в Україні й Європі, прослідковує етапи її розвитку (княжі, козацькі, найновіші часи). «Наша воєнна доктрина, – зазначає Колодзінський, – має достосовуватись до політичних змагань України. В нашій визвольній війні бере участь увесь нарід, тому воєнна доктрина мусить будуватись на охоплювання цілого життя народу». Свою воєнну доктрину Колодзінський називав націоналістичною, бо в «Україні не може бути нічого ненаціоналістичного» (Колодзінський, 1957, с. 22).

Під час перебування на Сицилії М. Колодзінський написав працю «Боротьба італійців за незалежність і соборність», яка на раховує близько 500 сторінок рукописного тексту і зберігається у Канаді (Яшан, 1979, с. 28). У 1938 р. Михайло завершив роботу над працею «Воєнне значення і стратегічне положення Закарпаття». Вартісна вона тим, що піднімає питання стратегії й геополітики в державному будівництві всієї України. Того ж 1938 р. у Парижі вийшов воєнно-науковий журнал «За збройну Україну», де була надрукована праця М. Колодзінського «Залізнична комунікація в СРСР».

Отже, науковий та публіцистичний доробок М. Колодзінського мав широкий розголос і підтверджував необхідність творення української визвольної армії. Прихильниками його воєнної доктрини були О. Гасин, З. Косак, Р. Ярий.

Гасин Олекса – «Лицар», «Сук», «Тур», «Дор», «Чорнота», «Юлько», «Іван Чорнота», «010» – народився 18 липня 1907 р. в селі Конюхів Стрийського району Львівської області. Олекса закінчив гімназію у м. Стрий 1928 р. і у цьому ж році вступив до Другого старшопластунського куреня (Падох, 1990, с. 475). Після військової служби Гасин навчався у Львівській політехніці (ДАЛО, ф. 27, оп. 5, спр. 3265, арк. 1–4) на землемірному відділі факультету сухопутної і водної інженерії з 1931 до 1935 рр. У роки навчання Олекса кілька разів був ув'язнений польською поліцією, а у 1934 р. з приводу друкарні в Монастирці (ДАЛО, ф. 1068, оп. 2, спр. 74, арк. 1). Як військовий референт КЕ ОУН на ЗУЗ (1935–

1936 рр.), а також член військової референтури ПУН, свій вишкіл О. Гасин здійснював на військових курсах ОУН в Австрії й Німеччині. У 1937 р. закінчив скорочений курс Баварської воєнної академії серед групи майбутніх старшин УПА (Шанковський, 1990, с. 203). Таким чином, О. Гасин мав ґрунтовні знання з військової справи, ретельно вивчав надбання збройних сил різних армій.

Публіцистичну діяльність О. Гасина можна характеризувати на прикладі рукописного тюремного журналу «Крати», який присвячено ідеології українського націоналізму. Працею «Дещо про мораль націоналіста» автор розкриває філософські питання: ідеал, ідея, ідеологія, доктрина (ДАЛО, ф. 1068, оп. 2, спр. 74, арк. 4–5 зв.). Разом з Коновальцем О. Гасин є автором «Військового підручника», виданого в Канаді «Українською громадою» і невеликою кількістю примірників доставленого на рідні землі (Мірчук, 1968, с. 499). Гасин також організував переклади військових статутів російських та німецьких армій та уклав термінологічний український військовий словник (Дем'ян, 2003, с. 68). У працях О. Гасина відслідковуються моральні якості українського націоналіста, ідеологія військовика, воєнна доктрина українського війська.

Ярий Рико – «Карпат», «Ріко», «Річенько», «Рітмайстер», «Сотник» – народився 14 квітня 1898 р. в Ряшеві, Галичина. Закінчивши військову академію у Відні, він служив в УГА при українській кавалерії в чині сотника (Шевчук, 1965, с. 222). Ярий був людиною військового фаху, веселої вдачі, хитрим дипломатом, володів німецькою мовою. Ставши членом УВО, Рико отримав пост організатора бойової техніки, постачання зброї й військових матеріалів для УВО, був військовим референтом (Кучерук, 2005, с. 52). Маючи багатий військовий досвід, Р. Ярий входив до редакційної колегії «Сурми» з питань військової тематики. До числа військових загальнотеоретичних статей Ярого можна зарахувати статті про військове вчення, ведення військових дій в місті, про розвідку, аналіз військового стану армій інших держав. У своїх працях сотник Ярий робить наголос на організацію військового самовиховання та військового вишколу. «Наша мета – це створення нового типу українця: тілесно дужого, духовно на висоті завдання, самосвідомого українського націоналіста...» (Ярий,

1927, с. 16). Серед рефератів військової проблематики на I Конгресі Р. Ярий виголосив доповідь «Закарпаття». В іншому матеріалі «Зовнішня політика» (Ярий, 1930, с. 219) він твердить про необхідність поширення інформації про Україну, про її вплив на формування міжнародної політичної думки. У 1930 р. у серії видань УВО в Каунасі вийшла праця Р. Ярого і В. Мартинця «Війна і революція», яка у сконцентрованому вигляді подала аналіз національно-революційних рухів. У збірнику статей «Українське питання – світова проблема» за 1930 р., Ярий помістив розвідку «Підкарпатська Русь (Карпато-Україна)» (Кучерук, 2005, с. 62). У всіх працях Р. Ярого про військову підготовку молодого покоління, фізичне виховання, військовий вишкіл важливе місце відведено проблемам творення власної армії.

Коссак Зенон – народився в м. Дрогобич 1 квітня 1907 р., навчався в українській гімназії. У 1926 р. він вступив на юридичний факультет Львівського університету, а у 1928 р. польська влада покликала українця Коссака до старшинської військової школи. Після проходження вишколу в школі піхоти у Раві-Руській і здачі іспитів, сам Коссак казав: «...воєнного ремесла навіть від ворога треба вчитися» (Михальцевич, 1968, с. 36). Бойовим референтом КЕ ОУН на ЗУЗ Коссака було призначено у 1930 р. Беручи участь у військових подіях Карпатської України, Коссак отримує звання субреферента ідеології в пропагандистському відділі; здійснює функцію ад'юганта коменданта Карпатської Січі; викладає, як інструктор, на підстаршинському курсі. У березні 1939 р. він бере участь в боях з мадярами разом з М. Колодзінським, до кінця розділивши його долю.

Як публіцист, З. Коссак відомий через працю «44 правила життя українського націоналіста», яку написав у тюрмі. Більшість укладених правил говорять про характер воїна, борця: «5. Залізна дисципліна...; 18. Знай, що найкращою ознакою українця є мужній характер і вояцька честь; 20. Знай, що світ і життя – це боротьба, а в боротьбі перемагає той, хто має силу; 23. Для перемоги треба витривалості та постійного зусилля в діянні й у боротьбі» (Мудрик-Мечник, 1993, с. 15–17). Періодичні видання того часу – «Студентський шлях» та «Студентський вісник» – систематично друкували дописи З. Коссака публіцистичного та філософського характеру. Всіма силами він утверджував прин-

ципи повстансько-партизанської боротьби українського народу за національну свободу.

Підготовку національного війська в умовах підпілля на Західних українських землях за принципами повстансько-партизанської боротьби не заперечував і Євген Коновалець як голова ОУН. **Коновалець Євген** – «Віра», «Вірський», «Вірленко», «Дід», «Дядько», «Полковник», «Євген» – народився 14 червня 1891 р. у селі Зашків Львівського повіту (тепер Жовківський район) у родині вчителя. Під час навчання у Львівському університеті на юридичному факультеті у 1909–1914 рр. був секретарем «Просвіти». З вибухом Першої світової війни, Євгена Коновальця покликано до військової служби – 19-й полк крайової оборони Львова австрійської армії. Після бою на Маківці (1915) він потрапив до російського полону, де проводив велику роботу зі створення українських військових підрозділів під назвою Січових Стрільців. У 1920 р. полковник Є. Коновалець висуває проєкт створення Української Військової Організації. На 1-й Конференції Українських Націоналістів у Берліні 3–11 листопада 1927 р. він був обраний головою ПУН. Свій погляд на національну революцію голова ОУН висловив так: «Національна революція то, на мою думку, поняття ширше, ніж саботажні, терористичні акти... Національна революція як рух, який повинен в основі своїй зробити переворот... забезпечити українську державність...» (Гаврилів, 2004, с. 76–77). Протягом 10 років, перебуваючи в еміграції, Євген Коновалець розбудовував ОУН. Його діяльність на посту голови ПУНу викликала занепокоєння радянського керівництва. 23 травня 1938 р. у Роттердамі від рук більшовицького агента П. Судоплатова Є. Коновалець загинув.

Характеризуючи документну спадщину Є. Коновальця як військовика, треба говорити про його доповіді та реферати на засіданнях військової комісії Конгресу Українських Націоналістів: «Сучасне положення на українських землях», «Військова справа». Значну частину матеріалів займає листування з членами Проводу, спомини з часів визвольних змагань та публікації в «Сурмі» і «Розбудові нації». Є. Коновалець у своїх споминах, опублікованих у 1928 р., наголошує на програних моментах щодо створення українського національного війська (Коновалець, 1928b, с. 18–23; с. 60–64; с. 104–110; с. 153–158; с. 199–204; с. 241–244).

Готуючись до безкомпромісної боротьби, керівник ОУН на сторінках «Розбудови нації» публікує статтю «Військовий вишкіл» (Коновалець, 1928а, с. 261–265). Тут Є. Коновалець наголошує: «незалежність нації можна вибороти та закріпити тільки зорганізованою військовою силою» (Коновалець, 1928а, с. 261). Автор зазначає: «поширення військового вишколу ми повинні вести рівночасно в двох напрямках. З одного боку, зорганізувати серед нашої молоді, широку пропаганду потреби такого вишколу, – з другого боку, ми мусимо подумати над створенням такого відповідного центру, в склад якого ввійшли би всі наші військові» (Коновалець, 1928а, с. 264). І відразу ж голова ПУНу конкретизує основні завдання такого центру: «1) випрацювати подрібний плян військового вишколу для молодших старшин; 2) випрацювати плян військового вишколу взагалі; 3) підготовляти відповідну літературу шляхом видання вже готових праць, шляхом перекладів з чужої літератури та заохочування окремих наших військових фаховців до написання головніших військових підручників; 4) працювати над питанням організації майбутньої української армії» (Коновалець, 1928а, с. 264). Євген Коновалець як військовий діяч відзначився організаційними здібностями і беззастережною відданістю державотворчій ідеї, яку втілював у розбудові ОУН та підготовці її до збройної боротьби за Українську незалежну державу.

Висновки і перспективи подальших розвідок цього питання. У переддень Другої світової війни теоретичні питання творення повстансько-партизанського визвольного війська та практичні кроки по підтриманню військового духу були основними у діях ОУН. Тому Організація в свої ряди залучала багатьох військовиків – колишніх старшин української армії, які і розробляли стратегію бойової організації. Молоде покоління бойовиків, використавши досвід старших, зуміли втілити в життя створений прообраз збройних сил на прикладі Дружин Українських Націоналістів (ДУН), а потім Української Повстанської Армії (УПА), яка вела бойові дії партизансько-повстанськими методами в роки Другої світової війни і майже десятиліття після її завершення.

Творчі здобутки військових діячів ОУН, які відзначалися широким діапазоном і глибиною мислення, високим професіоналізмом, стали цінним внеском в організаційну та вишкільну діяльність ОУН міжвоєнного періоду. Усі навчальні та теоре-

тичні напрацювання військовиків ОУН є джерелом до вивчення військово-історичної думки про діяльність націоналістичної організації 1929–1939 рр. Ця спадщина також може бути використана у ще не завершених державотворчих процесах сучасної України, реформуванні Збройних Сил держави, перспективі входження нашої країни до загальноєвропейських структур та НАТО.

Джерела та література

- Бердій, А.** (1992). Про необхідність українського війська для побудови національної держави. *Визвольний шлях*, 4, 411–427.
- Вегеш, М.** (1993). Полковник Михайло Колодзінський-Гузар у Карпатській Україні. *Визвольний шлях*, 8, 955.
- Вегеш, М.** (2001). Сторінки історії ОУН-УПА в Закарпатті (1929–1939). *Сучасність*, 2, 85–103.
- Виздрик, В.** (2004). *Військово-патріотична діяльність УВО-ОУН серед української молоді Галичини: (1920–1939)*. (Автореф. дис. ... канд. іст. наук). Львів.
- Гаврилів, І.** (2004). Євген Коновалець на чолі УВО-ОУН. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, 502, 71–79. Львів.
- Гаврилів, І.** (2012). Военна доктрина ОУН напередодні та на початку Другої світової війни. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*, 22, 80–96. Взято з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uks_2012_22_8.
- Гаврилів, І.** (2014). До питання утворення Української повстанської армії. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*, 24, 167–180. Взято з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uks_2014_24_15.
- Гаврилів, І.** (2017). *Військово-політична діяльність УВО-ОУН в боротьбі за Українську Державу (1920–1941 рр.)*. (Автореф. дис. ... д-ра іст. наук). Львів.
- Дад, А.** (1952). За волю і державність «Срібної землі»: дві постаті. *На варті*, 2, с. 10.
- ДАЛО – Державний архів Львівської області.
- Дем'ян, Г.** (2003). *Генерал УПА Олекса Гасин-«Лицар»*. Львів.
- Дужий, П.** (1997). *Роман Шухевич – Політик, Воїн, Громадянин*. Львів: Галицька видавнича спілка.
- Дужий, П.** (1997–1998). *Степан Бандера – символ нації. Ескізний нарис про життя та діяльність Провідника ОУН (Ч. 1–2)*. Львів: Галицька видавнича спілка.

- Кентій, А.** (2005). *Збройний чин Українських Націоналістів 1920–1956: Історико-архівні нариси*. Київ.
- Козоріс, М.** (1932). *Панський терор на Західній Україні*. Київ: Вид-во ВУАН.
- Колодзінський, М.** (1957). *Українська воєнна доктрина* (Ч. I). Торонто: Тов-во кол. вояків УПА в Канаді і ЗДА.
- Коновалець, Є.** (1928а). Військовий вишкіл. *Розбудова нації*, 7–8, 261–265.
- Коновалець, Є.** (1928б). Причинки до історії ролі Січових Стрільців в Українській революції. *Розбудова нації*, 1, 18–23; 2, 60–64; 3, 104–110; 4, 153–158; 5, 199–204; 6, 241–244.
- Кучерук, О.** (2005). *Рико Ярий – загадка ОУН*. Львів: Піраміда.
- Михальцевич, І.** (1968). Разом з Коссаком у війську. *Коссак. Охримо-вич. Тураш* (с. 34–36). Торонто.
- Мірчук, П.** (1968). *Нарис історії Організації Українських Націоналістів Т. 1: 1920–1939*. Мюнхен; Лондон; Нью-Йорк: Українське видавництво.
- Мудрик-Мечник, С.** (1993). *Революційна ОУН під проводом Степана Бандери: (Причинки до історії)*. Стрий: Тов-во «Увіс».
- Падох, Я.** (1990). Стрийський пласт: нарис історії. *Стрийщина: історико-мемуарний збірник*, 1, 474–479. Нью-Йорк.
- Посівнич, М.** (2009). *Воєнно-політична діяльність ОУН (1929–1939 рр.)*. (Автореф. дис. ... канд. іст. наук). Львів.
- Посівнич, М.** (2012). Полковник Михайло Колодзінський: воєнний теоретик і практик ОУН. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*, 22, 398–408.
- Посівнич, М.** (2015). Участь членів ОУН у Карпатській Січі. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*, 27, 240–252.
- Посівнич, М.** (2018). Зовнішня політика ОУН в 1929–1939 рр. *Місія України та національні інтереси в глобалізованому світі: візія націоналістів*: збірник мат. V Бандерівських читань (9.02.2018 р., м. Київ). (с. 87–122). Київ – Львів: Науково-дослідний інститут українознавства МОН України, недержавний аналітичний центр «Українські студії стратегічних досліджень».
- Рог, В.** (2004, 10 березня). Лицар ідеї та чину. *Шлях перемоги*, с. 9.
- Футала, В.** (2014). Відображення історії ОУН 1929–1939 рр. у сучасному українському наративі. *Український визвольний рух*, 19, 121–141.
- Футала, В.** (2016). Український визвольний рух 1920–1950-х рр. крізь призму української зарубіжної біографістики. *Проблеми гумані-*

тарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Історія», 38, 107–121. Дрогобич.

- Шанковський, Л.** (1990). УПА на Стрийщині. *Стрийщина: історико-мемуарний збірник*, 1, 203–321. Нью-Йорк.
- Шевчук, С.** (1965). *Пора сказати правду про наші визвольні змагання, добитися волі для Галицької землі 1918–1939*. Торонто.
- Юрик, Ю.** (2005). *Стратегія і тактика ОУН в українському національно-визвольному русі Західної України в 1929–1935 рр.* (Автореф. дис. ... канд. іст. наук). Львів.
- Ярий, Р.** (1927). Військове виховання молоді. *Національна Думка*, 11–12, 16.
- Ярий, Р.** (1930). Зовнішня політика. *Розбудова нації*, 9–10, 219.
- Яшан, В.** (1979). Полковник Михайло Колодзінський. *Сурмач*, 3–4, 28.

References

- Berdii, A.** (1992). Pro neobkhdnist ukrainskoho viiska dlia pobudovy natsionalnoi derzhavy [About the need for Ukrainian Army to build a national state]. *Vyzvolnyi shliakh – The way of liberation*, 4, 411–427 [in Ukrainian].
- Vehesh, M.** (1993). Polkovnyk Mykhailo Kolodzinskyi-Huzar u Karpatskii Ukraini [Colonel Mykhailo Kolodzinskyi-Huzar in Carpathian Ukraine]. *Vyzvolnyi shliakh – The way of liberation*, 8, 955 [in Ukrainian].
- Vehesh, M.** (2001). Storinky istorii OUN-UPA v Zakarpatti (1929–1939) [Pages of the history of the OUN-UPA in Transcarpathia (1929–1939)]. *Suchasnist – Modernity*, 2, 85–103 [in Ukrainian].
- Vyzdryk, V.** (2004). *Viiskovo-patriotychna diialnist UVO-OUN sered ukrainskoi molodi Halychyny: (1920–1939) [Military-patriotic activity of UVO-OUN among the Ukrainian youth of Galicia: (1920–1939)]*. (Extended abstract of candidate's thesis). Lviv [in Ukrainian].
- Havryliv, I.** (2004). Yevhen Konovalets na choli UVO-OUN [Yevhen Konovalets heads the UVO-OUN]. *Visnyk Natsionalnogo universytetu «Lvivska Politekhnikha» – Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic"*, 502, 71–79 [in Ukrainian].
- Havryliv, I.** (2012). Voienna doktryna OUN naperedodni ta na pochatku Druhoi svitovoi viiny [The military doctrine of the OUN on the eve and at the beginning of World War II]. *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist – Ukraine: cultural heritage, national consciousness, statehood*, 22, 80–96. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uks_2012_22_8 [in Ukrainian].

- Havryliv, I.** (2014). Do pytannia utvorennia Ukrainiskoi povstanskoï armii [On the question of formation a Ukrainian insurgent army]. *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist – Ukraine: cultural heritage, national consciousness, statehood*, 24, 167–180. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uks_2014_24_15 [in Ukrainian].
- Havryliv, I.** (2017). *Viiskovo-politychna diialnist UVO-OUN v borotbi za ukrainsku derzhavu (1920–1941 rr.) [Military-political activity of UVO-OUN in the struggle for the Ukrainian State (1920–1941)]*. (Extended abstract of Doctor's thesis). Lviv [in Ukrainian].
- Dad, A.** (1952). Za voliu i derzhavnist «Sribnoi zemli»: dvi postati [For the freedom and statehood of the "Silver Land": two figures]. *Na varti – On guard*, 2, p. 10 [in Ukrainian].
- DALO – Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti [State Archive of Lviv Region] [in Ukrainian].
- Demian, H.** (2003). *General UPA Oleksa Hasyn-«Lytsar» [UPA General Oleksa Hasyn-"Knight"]*. Lviv [in Ukrainian].
- Duzhyi, P.** (1997). *Roman Shukhevykh – Polityk, Voin, Hromadianyn [Roman Shukhevykh – Politician, Warrior, Citizen]*. Lviv: Galician Publishing Union [in Ukrainian].
- Duzhyi, P.** (1997–1998). *Stepan Bandera – symvol natsii. Eskiznyi narys pro zhyttia ta diialnist Providnyka OUN [Stepan Bandera is a symbol of the nation. Sketch essay on the life and work of the OUN leader]*. (Vols. 1–2; Vol. 1). Lviv: Galician Publishing Union [in Ukrainian].
- Kentii, A.** (2005). *Zbroinyi Chyn Ukrainskykh Natsionalistiv 1920–1956: Istoryko-arkhivni narysy [Armed rank of Ukrainian Nationalists 1920–1956: Historical and archival essays]*. Kyiv [in Ukrainian].
- Kozoris, M.** (1932). *Panskyi terror na Zakhidnii Ukraini [Gentleman's terror in Western Ukraine]*. Kyiv: VUAN Publishing House [in Ukrainian].
- Kolodzynskiy, M.** (1957). *Ukrainska voienna doktryna [Ukrainian military doctrine]*. (Vol. 1). Toronto: Society of former UPA soldiers in Canada and USA [in Ukrainian].
- Konovalets, Ye.** (1928a). *Viiskovy vyshkil [Military training]*. *Rozbudova natsii – Nation building*, 7–8, 261–265 [in Ukrainian].
- Konovalets, Ye.** (1928b). *Prychyny do istorii roli Sichovykh Striltsiv v Ukrainskii revoliutsii [Reasons for the history of the role of the Sich Riflemen in the Ukrainian revolution]*. *Rozbudova natsii – Renewal of the Nation*, 1, 18–23; 2, 60–64; 3, 104–110; 4, 153–158; 5, 199–204; 6, 241–244 [in Ukrainian].
- Kucheruk, O.** (2005). *Ryko Yaryi – zahadka OUN [Ryko Yaryi is a mystery of the OUN]*. Lviv: Pyramid [in Ukrainian].

- Mykhaltsevych, I.** (1968). Razom z Kossakom u viisku [Together with Kossak in the army]. *Kossak. Okhrymovych. Turash* (pp. 34–36). Toronto [in Ukrainian].
- Mirchuk, P.** (1968). *Narys istorii Orhanizatsii Ukrainskykh Natsionalistiv. T. 1: 1920–1939 [Essay on the history of UN organization. Vol. 1: 1920–1939]*. Munich; London; New York: Ukrainian Publishing House [in Ukrainian].
- Mudryk-Mechnyk, S.** (1993). *Revoliutsiina OUN pid provodom Stepana Bandery: (Prychynky do istorii) [Revolutionary OUN led by Stepan Bandera: (Reasons for history)]*. Stryi: Ltd. «Uvis» [in Ukrainian].
- Padokh, Ya.** (1990). Stryisky plast: narys istorii [Stryi layer: an essay on history]. *Stryishchyna: istoryko-memuarnyi zbirnyk – Stryishchyna: historical and memoir collection*, 1, 474–479. New York [in Ukrainian].
- Posivnych, M.** (2009). *Voienno-politychna diialnist OUN (1929–1939 rr.) [Military and political activity of the OUN (1929–1939)]*. (Extended abstract of candidate's thesis). Lviv [in Ukrainian].
- Posivnych, M.** (2012). Polkovnyk Mykhailo Kolodzynskyi: voiennyi teoretik i praktyk OUN [Colonel Mykhailo Kolodzynsky: military theorist and practitioner of the OUN]. *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist – Ukraine: cultural heritage, national consciousness, statehood*, 22, 398–408 [in Ukrainian].
- Posivnych, M.** (2015). Uchast chleniv OUN u Karpatskii Sichi [Participation of OUN members in the Carpathian Sich]. *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist – Ukraine: cultural heritage, national consciousness, statehood*, 27, 240–252 [in Ukrainian].
- Posivnych, M.** (2018). Zovnishnia polityka OUN v 1929–1939 rr. [OUN foreign policy in 1929–1939]. *Misiia Ukrainy ta natsionalni interesy v hlobalnomu sviti: vizia natsionalistiv: zbirnyk materialiv V Banderivskykh chytan (9.02.2018 r., m. Kyiv) – Ukraine's mission and national interests in a globalized world: the vision of nationalists: collection proceedings of the V Bandera readings (February 9, 2018, Kyiv)*. (pp. 87–122). Kyiv – Lviv: Research Institute of Ukrainian Studies of Ministry of Education and Science of Ukraine, Non-State Analytical Center «Ukrainian studios of Strategic Studies» [in Ukrainian].
- Roh, V.** (2004, March 10). Lytsar idei ta chynu [Knight of idea and rank]. *Shliakh peremohy – The way to victory*, p. 9 [in Ukrainian].
- Futala, V.** (2014). Vidobrazhennia istorii OUN 1929–1939 rr. u suchasnomu ukrainskomu naratyvi [Reflection of the history of the OUN in 1929–1939 in the modern Ukrainian narrative]. *Ukrainskyi vyzvolnyi rukh – Ukrainian liberation movement*, 19, 121–141 [in Ukrainian].

- Futala, V.** (2016). Ukrainyskyi vyzvolnyi rukh 1920–1950-kh rr. kriz pryzmu ukrainskoi zarubizhnoi biohrafistyky [The Ukrainian liberation movement of the 1920s and 1950s through the prism of Ukrainian foreign biographies]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia «Istoriia» – Problems of Humanities. "History" Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 38, 107–121. Drohobych [in Ukrainian].
- Shankovskiy, L.** (1990). UPA na Stryishchyni [UPA in the Stryi region]. *Stryishchyna: istoryko-memuarnyi zbirnyk – Stryishchyna: historical and memoir collection*, 1, 203–321. New York [in Ukrainian].
- Shevchuk, S.** (1965). *Pora skazaty pravdu pro nashi vyzvolni zmahannia, dobytysia voli dlia Halytskoi zemli 1918–1939 [It is time to tell the truth about the liberation struggle to achieve freedom for the Galician land of 1918–1939]*. Toronto [in Ukrainian].
- Yuryk, Yu.** (2005). *Stratehiia i taktyka OUN v ukrainskomu nationalnomu vyzvolnomu rusi Zakhidnoi Ukrainy v 1929–1935 rr. [Strategy and tactics of the OUN in the Ukrainian national liberation movement of Western Ukraine in 1929–1935]*. (Extended abstract of candidate's thesis). Lviv [in Ukrainian].
- Yaryi, R.** (1927). Viiskove vykhovannia molodi [Military education of youth]. *Natsionalna Dumka – National Opinion*, 11–12, 16 [in Ukrainian].
- Yaryi, R.** (1930). Zovnishnia polityka [Foreign Policy]. *Rozbudova natsii – Nation building*, 9–10, 219 [in Ukrainian].
- Yashan, V.** (1979). Polkovnyk Mykhailo Kolodzinskyi [Colonel Mykhailo Kolodzinskyi]. *Surmach – Trumpeter*, 3–4, 28 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.10.2020 р.